6.10.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle asetuksenantovaltuussääntelyn päivittämistä ja eräiden lakien kumoamista valtiovarainministeriön hallinnonalalla koskevaksi lainsäädännöksi (HE 193/2026 vp)

1. Esityksen tausta

Perustuslain 80 §:ää koskevassa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on asetettu täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset, jotka laissa säädetyn asetuksenantovaltuuden tulee täyttää. Voimassa olevassa valtiovarainministeriön hallinnonalan lainsäädännössä on kuitenkin edelleen runsaasti säännöksiä, joilla niiden sanamuodon mukaan valtuutetaan antamaan asetuksella tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta ja jotka eivät täytä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Tällaisia yleisvaltuussäännöksiä on perustuslakivaliokunnan mukaan tulkittava supistavasti, ja niiden nojalla voidaan antaa lähinnä lain voimaan tullessa välttämättömiä säännöksiä viranomaistoiminnan ohjaamisesta. Näin ollen niiden käyttöala jää suppeaksi ja riskinä on, ettei tarvittavaa asetustasoista sääntelyä voida antaa viivytyksettä.

Esityksen valmistelun yhteydessä on samalla käyty läpi kattavasti valtiovarainministeriön hallinnonalan lainsäädäntö siitä näkökulmasta, onko sellaisia muodollisesti voimassa olevia lakeja, joita ei ole kuitenkaan sovellettu pitkään aikaan. Tällaiset lait voitaisiin esittää käytännössä vanhentuneina kumottaviksi kokonaan, jos lakien soveltamiselle ei myöskään tulevaisuudessa ole edellytyksiä.

2. Esityksen pääasiallinen sisältö ja tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi 30 valtiovarainministeriön hallinnonalan lakia siten, että niiden asetuksenantovaltuuksia koskevat säännökset päivitettäisiin vastaamaan nykyisiä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Käytännössä tämä toteutetaan siten, että voimassa olevat yleisvaltuussäännökset kumottaisiin ja lakeihin säädettäisiin tarvittaessa yleisvaltuuden tilalle täsmälliset ja tarkkarajaiset valtuudet.

Tarkoituksena on, että lain ja toisaalta valtioneuvoston asetuksen tasolla tapahtuvan sääntelyn taso ja rajanveto pysyisivät kokonaisuutena sisällöllisesti ennallaan. Eräiden lakiehdotusten sisältöä on kuitenkin tarkistettu siten, että lain tasolla olevaa sääntelyä on täydennetty ja päivitetty vastaamaan paremmin voimassa olevaa muuta lainsäädäntöä. Eräisiin lakeihin ehdotetaan siirrettäviksi nykyisiä asetustasoisia säännöksiä siten, että sääntely vastaisi paremmin yleisiä säädöshierarkian periaatteita. Näissäkään lakiehdotuksissa ei ole kuitenkaan esitetty muutettavaksi sääntelyn aineellista sisältöä

Esityksen päätavoitteena on saattaa asetuksen antamista koskeva valtuussääntely valtiovarainministeriön hallinnonalan lainsäädännössä nykyiset täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset täyttäväksi. Tällöin uusien asetusten antaminen ja asetusten muuttaminen on mahdollista säädettyjen valtuuksien nojalla ilman viiveitä.

Toisena säädöshuollollisena tavoitteena on, että lainsäädännöstä saataisiin myös poistettua sellaiset lait, jotka ovat muodollisesti edelleen voimassa, mutta joita ei ole käytännössä sovellettu pitkään aikaan. Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi 7 tällaista lakia, joille ei arvioida olevan soveltamisedellytyksiä tai tarvetta myöskään tulevaisuudessa. Lait ovat sisällöltään erityisesti verolainsäädäntöön liittyviä lakeja, joita on sovellettu käytännössä määräaikaisesti erityisesti 1980 - 1990 -luvulla.

3. Esityksen vaikutukset

Esitys on luonteeltaan lähtökohtaisesti lainsäädäntötekninen lakeihin sisältyvien asetuksenantovaltuussäännösten tarkistaminen. Asetuksenantovaltuussäännösten tarkistamisen periaatteellisena lähtökohtana on, ettei voimassa olevaan lakien ja asetusten tasoisen sääntelyn muodostaman kokonaisuuden aineelliseen sisältöön esitetä muutoksia. Näin ollen esimerkiksi viranomaisten toimivaltuuksia tai sääntelyn kohteena olevien oikeushenkilöiden tai luonnollisten henkilöiden oikeudellista asemaa ei lähtökohtaisesti esitetä muutettavaksi.

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

Yleisten asetuksenantovaltuuksien muuttaminen perustuslain vaatimusten mukaisiksi edistää oikeusvaltioperiaatteen ja hallinnon lainalaisuuden periaatteen toteutumista.

Kumottavien yleisvaltuussäännösten nojalla annettujen asetustasoisten säännösten ehdotetaan jäävän edelleen pääosin voimaan. Siltä osin kuin laissa olevia valtuussäännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi täsmällisiksi ja tarkkarajaisiksi on valtuussäännökset pyritty muotoilemaan sisällöllisesti niin, että ne vastaavat olemassa olevaa asetustasoista sääntelyä. Myös niiltä osin kuin asetustasoisia säännöksiä ehdotetaan siirrettäviksi lain tasolle, on pyritty säilyttämään vallitseva oikeustila.

4. Esityksen edellyttämä asetustasoinen valmistelu ja voimaantulo

Esitys ei useimpien lakiehdotusten osalta edellytä uutta asetustasoista sääntelyä. Esitykseen sisältyy kuitenkin kolme verolainsäädäntöön kuuluvaa lakia, joiden nojalla on tarkoitus antaa uudet valtioneuvoston asetukset, jotka tulisivat voimaan samanaikaisesti tässä esityksessä ehdotettavien lakien kanssa. Asetusluonnokset ovat tulossa lähiaikoina lausuntokierrokselle ja ne lähetetään muistioineen hallintovaliokunnalle tiedoksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2027 alusta. Kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain muutoksen on kuitenkin tarkoitus tulla voimaan 1.12.2026.

Budjettineuvos, lainsäädäntöjohtaja Jouko Narikka